

BIPOLARTEAMET VED ST.OLAVS HOSPITAL

Brosjyren er laget i regi av bipolarteamet ved St. Olavs hospital i Trondheim ved overlege PhD Anne Engum.

Fra 2023

Ved utskrift: Farger, dobbeltsidig utskrift, vend på kortsida

Informasjon om bipolar lidelse finnes på Helsenorge.no:

[Bipolar lidelse - Helsenorge](#)

FYSISK HELSE

Det anbefales regelmessig helsesjekk hos fastlege pga økt risiko for hjertekar-lidelse og diabetes type 2 når en har bipolar lidelse. Helsesjekken kan inneholde følgende:

- Fettstoffer i blodet
- Blodsukker
- Vekt
- Livvidde
- Blodtrykk
- Røyking og alkoholforbruk

Har du spørsmål rundt legemidler og graviditet/amming, anbefales nettstedet: **Trygg Mammamedisin** (<https://www.tryggmammamedisin.no/>)

Informasjon ved bruk av Latuda eller Ziprasidon ved bipolar lidelse

Latuda og Ziprasidon er antipsykotiske legemidler som også kan brukes ved bipolar lidelse type 1.

Ziprasidon/Zeldox (ziprasidon)

Er godkjent for behandling av maniske eller blandede episoder av moderat alvorlighetsgrad ved bipolar lidelse type 1.

Om ziprasidon har forebyggende effekt for mani er ikke fastslått.

Ziprasidon har ikke effekt ved depressiv episode.

Latuda (lurasidon) er ikke godkjent for bruk ved bipolar lidelse type 1 i Norge, men i USA blir Latuda brukt som behandling og forebygging av depressive episoder, enten alene eller sammen med litium eller valproat.

Latuda har ikke effekt som behandling eller forebygging av mani.

ZIPRASIDON

VIRKNING

Blokkerer dopamin 2 reseptorer og serotonin 2A reseptorer og interagerer med 5HT_{2C}, 5HT_{1D} og 5HT_{1A} reseptorer.

Effekt på mani og blandet episode kommer innen en uke, men full effekt kan ta lengre tid.

BEHANDLINGEN

Ved behandling av mani eller blandet episode: Skal tas 2 ganger daglig, morgen og kveld. Vanlig dosering er 40 mg morgen og 40 mg kveld. Kan økes til maks 80 mg x 2. Ziprasidon skal tas sammen med mat.

BIVIRKNINGER:

Lite risiko for vektøkning. Påvirker i liten grad kolesterol. Gir i liten grad seksuelle bivirkninger. Gir i liten grad skjelvinger.

De vanligste bivirkningene er kvalme, brekninger/oppkast, forstoppelse, dyspepsi og munntørrhet. Om du får slike plager er det mest i starten og går som oftest over. Andre vanlige bivirkninger er hodepine og innsovningsvansker.

Kan gi trøtthet 6-8 timer etter tablettinntak, men det er også en bivirkning som blir bedre etter litt tid.

AVSLUTTING AV BEHANDLINGEN:

Ziprasidon kan brukes som behandling av mani eller blandet episode. Etter at mani eller blandet episode er i klar bedring og du er stabil, trappes ziprasidon ned. Avtal gjerne nedtrapping i samråd med legen din.

Hvis du har brukt Ziprasidon kortere enn 4-6 uker: Avslutt behandlingen ved å halvere dosen i 1-2 uker, deretter avslutte

Hvis brukt lenger enn 6 uker: Halver dosen i 2 uker, halver en gang til i 2 uker, deretter avslutte

ZIPRASIDON OG ALKOHOL

Alkohol sammen med Ziprasidon medfører økt alkoholeffekt med søvnighet og svimmelhet.

Ved bipolar lidelse kan bruk av alkohol utløse og forverre sykdomsfaser.

GRAVIDITET: Det er lite kunnskap om behandling med ziprasidon ved graviditet. Anbefales derfor ikke under graviditet med mindre fordelen ved fortsatt behandling med ziprasidon for mor oppveier mulig risiko for barnet. Avslutning av behandlingen med ziprasidon under graviditet bør ikke gjøres brått, men trappes gradvis ned.

AMMING: Bruk av ziprasidon ved amming er foreløpig ikke anbefalt. Årsaken er mangel på kunnskap om overgang av ziprasidon til morsmelk og manglende klinisk erfaring.

LATUDA (LURASIDON)

Latuda er et medikamentalternativ for å behandle og forebygge depresjon ved bipolar lidelse type 1 eller ved schizoaffektiv lidelse.

Ved bipolar lidelse type 1 kan Latuda bare prøves når andre medikamenter ikke har hatt effekt eller ikke kan brukes pga bivirkninger.

Ved schizoaffektiv lidelse av depressiv type kan en prøve Latuda om aktuelle medisiner ikke har ønsket effekt, eller ikke kan brukes pga bivirkninger.

Latuda er godkjent på blå resept for schizoaffektiv lidelse, men ennå ikke for bipolar lidelse type 1 slik at det må søkes til HELFO for godkjenning. Det kan ta inntil 6-8 uker før svar fra HELFO om Latuda godkjennes på blå resept.

VIRKNING: Latuda virker ved å blokkere selektivt dopaminerge og monoaminerge reseptorer. Gir en sterk blokkade av HT2A-og 5-HT7-reseptorer, noe som er assosiert med økt kognitiv funksjon og antidepressiv effekt.

BEHANDLINGEN

Dosering: Start med 18,5 mg og øk til 37 mg etter 2 uker. Kan økes videre til 74 mg, men doser over 74 mg gir ikke bedre effekt.

Inntak av Latuda: Svelg tablett(e) hel med vann for å maskere den bitre smaken. Prøv å

ta dosen din til samme tidspunkt hver dag, så er det lettere å huske.

Hvis du blir søvngig av Latuda, ta tablett(e) om kvelden. Hvis du får innsovningsvansker av Latuda, ta tablett(e) på dagtid.

Du skal ta dette legemidlet sammen med mat eller like etter at du har spist, siden dette hjelper kroppen din til å ta opp medikamentet som da virker bedre.

Latuda skal ikke tas sammen med grapefrukt/grapefruktjuice for da øker nivået av medisin i blodet betraktelig.

BIVIRKNINGER varierer fra person til person, noen får bivirkninger, andre ingen.

Sammenlignet med andre antipsykotiske medikamenter i en stor sammenlignende undersøkelse, kom Latuda bra ut i forhold til bivirkninger: Gir i liten grad risiko for vektøkning eller økning av fettstoffer i blodet (kolesterol) eller økning av blodsukker. Når det gjelder seksuelle bivirkninger, er det angitt som sjeldent.

Vanlige bivirkninger: Innsovningsvansker, søvnighet. Akatisi. Muskelstivhet. Kvalme.

Om ubehag fra magen: Kvalme og mageplager er gjerne et startproblem.

Om akatisi: Merkes som en motorisk rastløshet med sterkt behov for å bevege seg og kan oppleves som en indre rastløshet.

Går som oftest over ved å redusere dosen.

AVSLUTTING AV BEHANDLINGEN:

Hvis brukt kortere enn 4-6 uker: Avslutt behandlingen ved å halvere dosen i 1-2 uker, deretter avslutte

Hvis brukt lenger enn 6 uker: Halver dosen i 2 uker, Halver en gang til i 2 uker, deretter avslutte

LATUDA OG ALKOHOL:

Alkohol sammen med Latuda medfører økt alkoholeffekt med svimmelhet og søvnighet.

Ved bipolar lidelse kan bruk av alkohol utløse og forverre sykdomsfaser.

GRAVIDITET: Det er lite data om behandling med Latuda ved graviditet. Det er derfor anbefalt å unngå Latuda ved graviditet inntil det er mer kunnskap.

AMMING: Anbefales ikke pga manglende kunnskap. Årsaken er mangel på dokumentasjon om overgang til morsmelk og manglende klinisk erfaring.